

epizoda *Eneide*. Vergilije je jasnim i istančanim stilom znao jednako izraziti nježne lirske ili psihološke finese, kao i dramske zaplete i široke opise događaja. Njegov jezik nosi u sebi i zvuk i boju kojima pojedine prizore čini još izražajnijima.

Vergilijev utjecaj traje gotovo do dana današnjeg. Neka su ga stoljeća cijenila više, druga manje, neki su pjesnici nalazili poticaja u Vergilijevoj frazi, drugi u motivima, ali je on upravo zbog svog humanizma i pjesničkog oblikovanja mnogih ljudskih vrijednosti ostajao uvijek aktualan. Njime su se inspirirali Dante i Tasso, Gundulić i Mažuranić i mnogi drugi.

Nadamo se da će u slijedećem broju *Latina et Graeca* biti objavljeno više radova vezanih uz ovu obljetnicu.

Damir Salopek

leksikon

ANTIČKI GOVORNICI

I
A-G

Uvodna napomena

Četvrti u nizu tematskih leksikona u časopisu *Latina et Graeca* posvećen je grčkim i rimskim govornicima, budući da je govorništvo u antici u većini slučajeva doista predstavljalo integralan dio književne produkcije. U leksikon su uvršteni oni autori od kojih je sačuvan bar jedan govor ili fragment i oni za koje se, iz drugih izvora, pouzdano zna da su se bavili govorništvom. Teoretičari govorništva i pisci retoričkih udžbenika i priručnika bit će obrađeni drugom prilikom, a kod autora koji su osim govora stvarali i druga djela opisana je u principu samo njihova govornička djelatnost. Oznake su ponovo:

- djelo sačuvano u cjelini
- ⊙ djelo fragmentarno očuvano,
- izgubljeno djelo.

U mnogim je slučajevima, naročito kod fragmentarno očuvanih tekstova, teško bilo utvrditi izvoran naslov. Preuzimali smo tada onaj naslov koji se nalazi u najrelevantnijim priručnicima (u nas to konkretno znači, u zbirkama govorničkih fragmenata).

Načela obrade ostala su ista, a izvore smo proširivali toliko koliko je bilo tu potrebno s obzirom na temu.

U izradi leksikona *Antički govornici* podjednako su sudjelovali Marina Bricko, Darko Novaković, Damir Salopek, Zlatko Šešelj i Dubravko Škiljan.

A

ALBUCIJE, Tit (Titus Albucius), 2. st. pr. n.e. Rimski političar i govornik. Od njegovih govora najčešće se u antici spominjala optužnica protiv augura Kvinta Mucija Scevole iz 120. pr. n.e.

○ govori

ALBUCIJE SILO, Gaj (Gaius Albucius Silus), 1. st. pr. n.e./1. st. n.e. Rimski govornik, čije je deklamacije cijenio Seneka Stariji, kod kojeg su očuvani neki A. odlomci.

● fragmenti govora

ALEKSANDAR PELOPLATON (Ἀλέξανδρος Πηλοπλάτων), 2. st. Grčki putujući govornik koji je bio i sekretar cara Marka Aurelija.

○ nepoznato

ALKIDAMANT (Ἀλκιδάμας), 4. st. pr. n.e. Grčki sofist i učitelj govorničtva iz Eleje, učenik Gorgijin (v.). Pristalica improvizacija u govorima. Sačuvan jedan napad na čitače pisanih govora, nekoliko govora koji vjerojatno nisu njegovi, te u fragmentima zbirka anegdota iz kojih se moglo učiti umijeće improvizacije. Iz te je zbirke i Aristotel crpio primjere gorgijevskog stila.

● *O onima koji rišu govore ili o sofistima* (Περὶ τῶν τοῦς γραπτῶν λόγων γραφῶντων ἢ περὶ σοφιστῶν), *Mesenski govor* (Μεσηνιακός) (?), *Odisaj* (Ὀδυσσεύς) (?)

● *Sjedište Muza* (Μουσεῖον)

○ *Govorničko umijeće* (Ῥητορικὴ τέχνη) (?)

ANDOKID (Ἀνδοκίδης), 5. st. pr. n.e. Atički govornik i političar, dva puta proganjan iz Atene, umro oko 390. pr. n.e. u prognostvu. Zbog svojega stila uvršten u kanon desetorice govornika.

● *O povratku* (Περὶ τῆς καθόδου), *O mistrijama* (Περὶ τῶν μυστηριῶν), *O miru sa Spartom* (Περὶ τῆς εἰρήνης), *Protiv Alkibijada* (Κατ' Ἀλκιβιάδου) (?)

○ *Savjetni govor* (Συμβουλευτικός), *Govor stranačkim prijateljima* (Πρὸς τοὺς ἐταίρους)

ANIJE LUSKO, Tit (Titus Annius Luscus), 2. st. pr. n.e. Rimski političar koji je održao jedan govor protiv Tiberija Grakha.

○ nepoznato

ANTIFONT iz Ramnunta (Ἀντιφῶν), 5. st. pr. n.e. Atenski govornik i političar, iz kazona desetorice, pogubljen 411. pr. n.e. zbog sudjelovanja u tiraniji Četiri stotine. Sačuvani su dijelovi njegova obrambenog govora, tri tetralogije u fingiranim parnicama (2 govora optužbe i 2 obrane), te tri prava sudska govora. Bio je poznat po svojoj vještini dokazivanja.

● 3 tetralogije, *Optužba mačehe za trovanje* (Κατηγορία φαρμακείας κατὰ τῆς μητρειᾶς), *O Herodovu ubojstvu* (Περὶ τοῦ Ἡρόδου φόνου), *O horeutu* (Περὶ τοῦ χορευτοῦ)

● *O promjeni ustava* (Περὶ τῆς μεταστάσεως)

○ *O porezu Lindana* (Περὶ τοῦ Λωδίων φόρου), *O porezu Samotračana* (Περὶ τοῦ Σαμοθράκων φόρου), *Obrana protiv Demostenove tužbe* (Πρὸς τὴν Δημοσθένους γραφὴν ἀπολογία), *Obrana protiv Kalijine prijave* (Πρὸς τὴν Καλλίου ἐνδεξιῶν ἀπολογία), *Protiv Nikokla, o međama* (Πρὸς Νικοκλέα περὶ ὄρων), *Tužba zbog nezakonitih prijedloga* (Παρανόμων κατηγορία), *Protiv Filina* (Κατὰ Φιλῶν), *Protiv Pritana* (Κατὰ Πριτάνου), *O zapadanju u ropstvo* (Περὶ ἀνδραποδισμού), *O /nasilju/ prema djetetu slobodna podrijetla* (Ἐπὲρ τῆς εἰς τὸν ἐλεύθερον παῖδα ὕβρεως), *Govor o skrbništvu /protiv/ Kalistrata* (Ἐπιτροπικός κατὰ Καλλιστράτου), *Govor o skrbništvu /protiv/ Timokrata* (Ἐπιτροπικός κατὰ Τιμοκράτους), *Protiv Erasistrata, o raunovima* (Πρὸς Ἐρασιόστρατον περὶ τῶν ταῶν), *Protiv Hipokrata* (Κατὰ Ἱπποκράτους), *Protiv Lespodije* (Κατὰ Λαισποδίου), *U Mirovu obranu* (Ἐπὲρ Μύρρου), *Protiv Polieukta* (Πρὸς Πολύευκτον), *Obrana protiv Filipa* (Πρὸς Φίλιππον ἀπολογία); različita djela: *Izrugivanje Alkibijadu* (Ἀλκιβιάδου λοιδορία), *Uvodni i zaključni dijelovi govora* (Προόμια καὶ ἐπιλογοί)

ANTIPATAR iz Hijerapola (Ἀντίπατρος), 2/3. st. Sekretar cara Septimija Severa, poz-

nat kao govornik-improvizator, sastavljao je i pisma, te jednu Septimijevu povijest.

● *Olimpijski govori* (Ὀλυμπιακοί), *Panatenejski govori* (Παναθηναϊκοί), *Pisma* (Ἐπιστολαί)

ANTONIJE, Marko 1. (Marcus Antonius), 2/1. st. pr. n.e. Rimski govornik, djed M.A. 2. Zbog efektivnih govora smatran je jednim od najvećih oratora svog vremena.

○ *Govor u svoju obranu o rodoskvrnuću* (*Oratio pro se de incesto*), *Govor protiv Gneja Papirija Carbona* (*Oratio in Cn. Papirium Carbonem*), *Svjedočenje protiv Seksta Ticija* (*Testimonium in Sex. Titium*), *Govor u obranu Manija Akvilija* (*Oratio pro M. Aquilio*), *Govor u obranu Gaja Norbana* (*Oratio pro C. Norbano*), *Govor pred centumvirima protiv braće Kosā* (*Oratio apud centumviro contra fratres Cossos*), *Govor u obranu Marka Marija Gratidijana* (*Oratio pro M. Mario Gratidiano*), *Govor u svoju obranu* (*Oratio pro se*)

ANTONIJE, Marko 2. (Marcus Antonius), 82–30. pr. n.e. Rimski političar, pristalica Cezarov, član drugog trijumvirata i kasniji protivnik Oktavijanov. Kao govornik bio je pristalica azijskog stila. Osim neznatnih fragmenata, njegovi su govori izgubljeni. Po naslovu je poznato i jedno njegovo apologetsko djelo.

● *Tribunski skupštinski govor* (*Contio tribunicia*), *Protiv Marka Tulija Cicerona* (*Contra M. Tullium Ciceronem*)

○ *Govor protiv Tita Anija Milona* (*Oratio contra T. Annum Milonem*), *Pohvalni govor na sprovodu Gaja Julija Cezara* (*Laudatio funebris C. Iulii Caesaris*) *O svojem pijanstvu* (*De sua ebrietate*)

ANTONIN PIJE (Titus Aelius Hadrianus Antoninus Pius), 2. st. Rimski car 138–161. Već je u antici bilo dvojbena njegovo autorstvo zbirke govora, od kojih su dva sačuvana.

● *Govori* (*Orationes*) (?)

APIJE KLAUDIJE Ceko (Appius Claudius Caecus), 3. st. pr. n.e. Cenzor, konzul i diktator, znameniti rimski političar. Sastavio je zbirku izreka u stihu, napisao možda jednu

pravnu raspravu, objavio pravila sudskog postupka i održao glasovit govor u Senatu 280. pr. n.e.

● *Izreke* (*Sententiae*)

○ *O kralju Piru* (*De Pyrrho rege*)

APOLODOR iz Atene (Ἀπολλόδωρος), 4. st. pr. n.e. Atenski političar i govornik, pristalica Demostenov. Smatra se da je najmanje 6 govora u Demostenovoj zbirci njegovo.

● govori

ARISTID, Elije (Ἀῖλιος Ἀριστείδης), 2. st. Sofist i retor, putovao je u Egipat i u Rim. Sačuvano je 55 njegovih, uglavnom svečanih i pohvalnih govora, koji se odlikuju jasnim atičkim stilom, u tradiciji klasičnih autora.

● *Sveta učenja* (ἱεροὶ λόγοι) /6/, *deklamacije* (μελέται) /14/, govori bogovima (ἕμνοι) /10/, prigodni govori /25/

ARISTOGITON (Ἀριστογείτων), 4. st. pr. n.e. Atenski govornik i političar, protivnik Demostenove politike.

● fragmenti govora

ASPASIJE iz Bibla (Ἀσπασίως), 2. st. Sofist, sastavljač pohvalnih govora, retoričkih vježbi i povijesnog djela o svojem rodnom gradu.

● *Uspomene* (Ἐπιμνήματα)

○ *deklamacije* (μελέται), kratki govori (λαλιαί), govori

B

BETUCIJE, Tit ~ Bar (Titus Betucius Barus), 1. st. pr. n.e. Rimski političar i govornik velikog ugleda, rodom iz Auskula.

○ *Govor protiv Kvinta Servilija Cepiona* (*Oratio contra Q. Servilium Caepionem*)

C

CECILIJE METEL, Kvint ~ ~ Numidski (Quintus Caecilius Metellus Numidicus), 2. st. pr. n.e. Rimski političar čiji su govori bili sakupljeni još u antici u zbirku.

● *Govor pred narodom protiv Gaja Manlija, pučkog tribuna* (*Oratio ad populum adversus C. Manlium, tribunum pl.*), *Go-*

vor o svojem trijumfu (*Oratio de triumpho suo*), Govori protiv Valerija Mesale, radi naknade oglobljena novca (*Orationes in Valerium Messallam repetundarum*)

CECINA, Aulo (Aulus Caecina), 1. st. pr. n.e. Rimski političar, protivnik Cezarov, protiv kojeg je napisao dva pamfleta. Bio je poznat i kao govornik.

○ *Tužbe* (*Querelae*); govori

CELIJE RUF, Marko (Marcus Caelius Rufus), 1. st. pr. n.e. Rimski političar, sudionik mnogih procesa, za koga je i Ciceron napisao govor (*Pro Caelio*), i sam je bio dobar govornik.

● Govor protiv Gaja Antonija (*Oratio in C. Antonium*), Govor u svoju obranu protiv Atratinina sina, na optužbu o nasilju (*Oratio pro se de vi contra Atratinum filium*)

○ Govori protiv Lucija Sempronija Atratinina oca zbog častohlepnoga obilaženja (*Orationes in L. Sempronium Atratinum patrem de ambitu*), Govor protiv Kvinta Pompeja Rufa (*Oratio in Q. Pompeium Rufum*), Govor u obranu Marka Saufeja (*Oratio pro M. Saufeio*), Skupštinski govor o vodi (*Contio de aquis*), Govor protiv Kalpurnija Bestije zbog trovanja (*Oratio in Calpurnium Bestiam veneficii*)

CESTIJE Pije, Lucije (Lucius Caestius Pius), 1. st. pr. n.e./1. st. Rimski učitelj govorničtva, rodom iz Smirne, čije deklamacije citira Seneka Stariji. Poznat po gorkom sarkazmu.

● fragmenti deklamacija

CEZAR, Gaj Julije (Gaius Iulius Caesar), 100–44. Iako prvenstveno državnik i vojnik, C. je, kao što je poznato, nalazio vremena i za književni rad. Ogleđao se tako i kao govornik. Osim izoliranih kratkih rečenica iz nekih njegovih govora, posjedujemo tek dva nešto krupnija ulomka koja je u svojem životopisu sačuvao Svetonije.

● Govori protiv Gneja Kornelija Dolabele (*Orationes in Cn. Cornelium Dolabellam*), Pohvala tetki Juliji (*Laudatio Iuliae amitae*), Skupštinski govor vojnicima u Africi (*Contio ad milites in Africa habita*), Govor vojnicima o njihovoj koristi

(*Oratio apud milites de commodis eorum*), Govor u obranu Bitinjana (*Oratio pro Bithynis*), Govor u obranu Nize, Nikomedove kćeri (*Oratio pro Nysa, Nicomedis filia*), Govor u kojem je podržao Plaucijev zakonski prijedlog (*Oratio qua Plautiam rogationem suasit*)

○ Govor u obranu Grka protiv Gaja Antonija (*Oratio pro Graecis contra C. Antonium*), Govor o kaznama za urotnike (*Oratio de poenis coniuratorum*), Pohvala žene Kornelije (*Laudatio Corneliae uxoris*), Govor u obranu Mazinte protiv Jube (*Oratio pro Masintha contra Iubam*), Tri govora protiv pretora Gaja Memija i Lucija Domicija (*Orationes tres in C. Memmium et L. Domitium praetores*), Govor u obranu Decija Samničana (*Oratio pro Decio Sannite*)

CICERON, Marko Tulije (Marcus Tullius Cicero), 106–43. pr. n.e. Rimski političar, advokat, pisac i zacijelo najpoznatiji rimski govornik, čiji govori, pažljivo cizelirani, na razmeđi između antičkog i azijskog stila, predstavljaju jedan od najboljih obrazaca klasičnog latinskog jezika. Većina govora – i političkih i sudskih – svakako pripada književnosti u pravom smislu te riječi, a uz to su nezaobilazno svjedočanstvo o političkim i društvenim odnosima svog vremena. Sačuvano je, ne uvijek u potpunosti, 58 govora, od kojih su najznamenitiji – vezani uz C. političku djelatnost – 4 govora Protiv Katiline i 14 Filipika, te govori Za pjesnika Arhiju i, najdotjeraniji, Za Milona. Za evropsku kulturu, od ranog srednjeg vijeka sve do kraja renesanse, pa i kasnije, C. latinstina vrhunac je latinskog stila.

● Za Kvinkcija (*Pro Quinctio*), Za Seksta Roscija Amerina (*Pro Sexto Roscio Amerino*), Za glumca Roscija (*Pro Roscio comoedo*), Protiv Cecilija (*In Caecilium*), Šest govora protiv Vera (*In Verrem orationes VI*), Za Tulija (*Pro Tullio*), Za Fonteja (*Pro Fonteio*), Za Cecinu (*Pro Caecina*), Za Manilijev zakon ili O Pompejevu zapovjedništvu (*Pro lege Manilia* ili *De imperio Cn. Pompei*), Za Kluencija (*Pro Cluentio*), Protiv Rula ili O agrarnom zakonu (*Contra Rullum* ili *De lege agraria*, 3 govora), Za Gaja Rabirija (*Pro C. Rabirio*). Četiri govora protiv Katiline (*In Catilinam orationes IV*), Za Murenu

(*Pro Murena*), Za Sulu (*Pro Sulla*), Za pjesnika Arhiju (*Pro Archia poeta*), Za Flaka (*Pro Flacco*), Rimskim građanima nakon povratka (*Post reditum ad Quirites*), U Senatu nakon povratka (*Post reditum in Senatu*), O svojoj kući (*De doma sua*), O odgovorima gatarā (*De haruspicum responsis*), Za Sestija (*Pro Sestio*), Protiv Vatinija (*In Vatinium*), Za Celija (*Pro Caelio*), O provincijama (*De provinciis consularibus*), Za Balba (*Pro Balbo*), Protiv Pizona (*In Pisonem*), Za Plancija (*Pro Plancio*), Za Emilija Skaura (*Pro Aemilio Scauro*), Za Rabirija Postuma (*Pro Rabirio Postumo*), Za Milona (*Pro Milone*), Za Marcela (*Pro Marcello*), Za kralja Dejotara (*Pro rege Deiotaro*), Filipike (*Philippicae*, 14 govora), Za Ligarija (*Pro Ligario*)

● Kad je kao kvestor odlazio s Lilibeja (*Cum quaestor Lilybaeo decederet*), Za Varena (*Pro Vareno*), Za Opija (*Pro Oppio*), Za Manilija (*Pro Manilio*), Za Fundanija (*Pro Fundanio*), Za Galija (*Pro Gallio*), Za Kornelija /dva govora/ (*Pro Cornelio*), Govor u senatu u sjajnoj togi protiv takmacā Antonija i Katiline (*In senatu in toga candida contra Antonium et Catilinam competitores*), Govor kad je skup odgovorio od igara (*Cum a ludis contionem avocavit*), O djeci proskribiranih građana (*De proscriptorum liberis*), Protiv Metelova skupštinskoga govora (*Contra contionem Metelli*), Protiv Klodija i Kuriona (*In Clodium et Curionem*), Istraga o Milonovu dugu (*Interrogatio de aere alieno Milonis*), O aleksandrijskom kralju (*De rege Alexandrino*), Za Vatinija (*Pro Vatino*), Za ahejske trgovce (*Pro negotiatoribus Achaiae*)

○ Za Acilija /dva govora/ (*Pro Acilio*), Za Antonija (*Pro Antonio*), Za ženu iz Arecija (*Pro muliere Arretina*), Za Ascija (*Pro Ascio*), Govor u senatu o svojem konzulatu (*In senatu de consulatu suo*), Za Bestiju (*Pro Bestia*), Za Kaninija Gala (*Pro Caninio Gallo*), Za Cispija (*Pro Cispio*), Za Krasa (*Pro Crasso*), Za Dolabelu (*Pro Dolabella*), Za Druza (*Pro Druso*), Protiv Gabinija (*Contra Gabinium*), Za Mesija (*Pro Messio*), Za Mucija (*Pro Mucio*), Za Mustija (*Pro Mustio*), Za Scipiona Naziku (*Pro Scipione Nasica*)

ca), Za Orhivija (*Pro Orchivio*), O miru (*De pace*), Za Pizona (*Pro Pisonem*), Za Popilija Lenata (*Pro Popillio Laenate*), Govor u kojem je pred skupštinom odustao od provincije (*Cum provinciam in contione deposuit*), O parnici Reačana (*De Reatinorum causa*), Za Saufeja /dva govora/ (*Pro Saufeio*), Za Skamandra (*Pro Scamandro*), Za Terma /dva govora/ (*Pro Thermo*), Za Titiniju (*Pro Titinia*), Pohvalni govor na sprovodu (*Laudatio funebris*), O agrarnom zakonu /četvrti govor/ (*De lege agraria*)

D

DEMAD (Δημάδης), oko 380–319. pr. n.e. Grčki političar i govornik, protivnik Demostenov i pristaša Makedonaca. Bio je vrstan improvizator i majstor vica. Od njegovih govora nije ništa sačuvano. Nekoliko fragmenata govora O razdoblju od 12 godina vjerojatno ne pripadaju njemu.

● O razdoblju od 12 godina (Ἐπερ τῆς δωδεκαετίας)

DEMETRIJE iz Tarsa (Δημήτριος), 4. st. n.e. Sofist kojeg Libanije spominje kao jednog od najznačajnijih govornika svoga vremena.

○ nepoznato

DEMOHAR (Δημοχάρης), 4/3. st. pr. n.e. Političar i govornik, Demostenov nećak. Od njegovih govora, punih patriotizma, sačuvani su samo fragmenti. Napisao je i *Suvremenu povijest* u dvadesetak knjiga.

● fragmenti govora; *Suvremena povijest* (Ἱστορίαι)

DEMOKRAT iz Afidna (Δημοκράτης), 4. st. pr. n.e. Grčki političar i govornik, pristaša makedonske stranke u Ateni. Iz njegovih je govora sačuvano nekoliko duhovitih formulacija.

● fragmenti govora

DEMOSTEN (Δημοσθένης), 384–322. pr. n.e. Najveći grčki govornik rodod iz Atene. U mladosti je pisao sudbene govore za druge, čime se polako uvodio u politiku. Glavno djelovanje usmjerio je prema borbi

protiv makedonskog kralja Filipa II i njegovih hegemonističkih aspiracija prema Grčkoj. U govorima *Protiv Filipa* i *Olitskim govorima* zalagao se za odlučne akcije Atene u pomoći gradu Olintu i za opiranje makedonskim nasrtajima. U govoru *Za Ktesifonta o vijencu* brani se od optužbi govornika Eshina iznio je svoj životni i politički *credo*. Nakon smrti Aleksandra Velikog ponovo je pokušao aktivnije djelovati protiv Makedonaca, ali je pred potjerom morao bježati i na otoku Kalauriji ispio je otrov. Njegov dotjeran i koncizan stil, pun metafora, čvrste argumentacije i poletnosti, pribavio mu je već u antici slavu najvećeg govornika. Među ostalima bio je uzor i Ciceronu. Pod njegovim se imenom sačuvalo 60 govora, 56 uvoda govora i 6 pisama, ali se autentičnim smatra oko 40 djela.

● politički govori: *Olitski 1, 2, 3* ('Ολυμθιακός α' β' γ'), *Protiv Filipa 1, 2, 3, (4?)* (Κατά Φιλίππου α' β' γ' /δ'/?/), *O miru* (Περὶ εἰρήνης), *O Halonesu* (?) (Περὶ Ἀλωνήσου), *O prilikama na Hersonesu* (Περὶ τῶν ἐν Χερσονήσῳ), *Protiv Filipova pisma* (?) (Πρὸς τὴν ἐπιστολὴν τὴν Φιλίππου), *Filipovo pismo* (?) ('Επιστολὴ Φιλίππου), *O uređenju države* (?) (Περὶ συντάξεως), *O poraznim razredima* (Περὶ συμμοριῶν), *O nezavisnosti Rodana* (Περὶ τῆς Ῥοδίῳν ἐλευθερίας), *Za Megalopoljane* ('Υπὲρ Μεγαλοπολιτῶν), *O ugovorima s Aleksandrom* (?) (Περὶ τῶν πρὸς Ἀλέξανδρον συνθηκῶν); sudbeni govori: *Za Ktesifonta o vijencu* ('Υπὲρ Κτησιφῶντος περὶ τοῦ στεφάνου), *O kršenju poslaničke dužnosti* (Περὶ τῆς παραπροσειβείας), *O oprostu od davanja, protiv Leptina* (Περὶ τῆς ἀτελείας πρὸς Λεπτίνην), *Protiv Midije o pljuski* (Κατὰ Μειδίου περὶ τοῦ κοιδύλου), *Protiv Androtiona zbog nezakonitih prijedloga* (Κατὰ Ἀνδροτίωνος παρανόμων), *Protiv Aristokrata* (Κατὰ Ἀριστοκράτους), *Protiv Timokrata* (Κατὰ Τιμοκράτους), *Protiv Aristogitona 1, 2(?)* (Κατὰ Ἀριστογείτονος α' β'), *Protiv Afoba, zbog skrbništva 1, 2* (Κατὰ Ἀφόβου ἐπιτροπῆς α' β'), *Protiv Afoba, zbog lažna svjedočanstva* (Πρὸς Ἀφῶβον ψευδομαρτυριῶν), *Protiv Onetora, zbog deložacije 1, 2* (Πρὸς Ὀνήτορα ἐξούλης α' β'), *Pismena tužba protiv*

Zenotemida (?) (Παραγραφὴ πρὸς Ζηνόθεμν), *Pismena tužba protiv Anaturija* (?) (Πρὸς Ἀνατούριον παραγραφὴ), *Protiv Formiona o zajmu* (?) (Πρὸς Φορμίωνα περὶ δανείου), *Protiv Lakritove pismene tužbe* (?) (Πρὸς τὴν Λακρίτου παραγραφὴν), *Pismena tužba za Formiona* ('Υπὲρ Φορμίωνος παραγραφὴ), *Pismena tužba protiv Panteneta* (Πρὸς Πανταίετον παραγραφὴ), *Pismena tužba protiv Nausimaha i Ksenopita* (Πρὸς Ναυσίμαχον καὶ Ξενοπέιθην παραγραφὴ), *Protiv Beota o imenu* (Πρὸς Βοιωτὸν περὶ τοῦ ὀνόματος), *Protiv Beota za mačehin miraz* (?) (Πρὸς Βοιωτὸν ὑπὲρ προικὸς μητρῴας), *Protiv Spudije za miraz* (Πρὸς Σπυδιᾶν ὑπὲρ προικὸς), *Protiv Fenipa o izmjeni imetka* (?) (Πρὸς Φαίνιππον περὶ ἀντιδόσεως), *Protiv Makartata o Hagnijinoj baštini* (?) (Πρὸς Μακάρτατον περὶ Ἀγνίου κλήρου), *Protiv Leohara o baštini* (?) (Πρὸς Λεωχάρην περὶ τοῦ κλήρου), *Protiv Stefana, zbog lažna svjedočanstva 1, (2?)* (Κατὰ Στεφάνου ψευδομαρτυριῶν α' /β'/?/), *O Euergu i Mnesibulu, zbog lažnih svjedočanstava* (?) (Περὶ Εὐέργου καὶ Μνησιβούλου ψευδομαρτυριῶν), *Protiv Olimpiodora, zbog štete* (?) (Κατὰ Ὀλυμπιοδώρου βλάβης), *Protiv Timoteja o dugu* (?) (Πρὸς Τιμόθεον ὑπὲρ χρέως), *Uz Polikla o prekoračenju trijerarhije* (?) (Πρὸς Πολυκλέα περὶ τοῦ ἐπιτηρηρχήματος), *O odlikovanju za opremu trijere* (Περὶ τοῦ στεφάνου τῆς τριηραρχίας), *Protiv Kalipa* (?) (Πρὸς Κάλλιππον), *Uz Nikostrata o popisu Aretusijevih robova* (?) (Πρὸς Νικόστρατον περὶ ἀνδραπόδων ἀπογραφῆς Ἀρετουσίου), *Protiv Konona, zbog zlostavljanja* (Κατὰ Κόνωνος αἰκίας), *Protiv Kalikla, o šteti po imanije* (Πρὸς Καλλικλέα περὶ χωρίου βλάβης), *Protiv Dionisodora, zbog štete* (?) (Κατὰ Διονυσόδωρου βλάβης), *Priziv protiv Eubulida* ('Ἐφεσις πρὸς Εὐβουλίδην), *Prijava protiv Teokrina* (?) (Κατὰ Θεοκρίνου ἐνδειξις), *Protiv Neere* (?) (Κατὰ Νεαίρας); svečani govori: *Nadgrobni* (?) ('Ἐπιτάφιος), *Ljubavni* (?) ('Ἐρωτικός)

○ *Govor pred narodom Difilu koji zahtijeva nagradu* (Διφίλῳ δημηγορικὸς αἰτοῦντι δωρεάς), *Protiv Medonta* (Κατὰ Μέδοντος), *Pismena tužba protiv Polie-*

ukta (Πρὸς Πολυεύκτον παραγραφὴ), *Obrana darova* (Ἀπολογία δώρων), *O neizručjenju Harpala* (?) (Περὶ τοῦ μὴ ἐκδοῦναι Ἄρπαλον), *Protiv Demada* (Κατὰ Δημάδου), *Protiv Kritije o svojata-nju vlasništva* (Πρὸς Κριτίαν περὶ τοῦ ἐνεπισκῆμματος), *Za govornike* (?) ('Υπὲρ ῥητόρων), *Za Satira, zbog skrbništva, protiv Haridema* ('Υπὲρ Σατύρου ἐπιτροπῆς πρὸς Χαρίδημον)

DINARH (Δείναρχος), oko 360—oko 292. pr.n.e. Grčki govornik rodnom iz Korinta. Djelovao je u Ateni, isprva kao logograf. Bio je protivnik Demostenov koga uzalud nastoji oponašati u stilu. Od preko 60 govora sačuvano je šest.

● *Protiv Demostena* (Κατὰ Δημοσθένους), *Protiv Aristogitona* (Κατὰ Ἀριστογείτονος), *Protiv Filokla* (Κατὰ Φιλοκλέους), *Prijava protiv Teokrina* (Κατὰ Θεοκρίνου ἐνδειξις), *Protiv Beota o imenu* (?) (Πρὸς Βοιωτὸν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος), *Protiv Mantiteja o mirazu* (?) (Πρὸς Μαντίθεον περὶ προικὸς)

○ *Istraga protiv Polieukta koji je izabran za arhonta kralja* (Κατὰ Πολυεύκτου βασιλεύειν λαχόντος δοκιμασία), *Pobijanje protiv Polieukta* (Κατὰ Πολυεύκτου ἀπόφασις), *Protiv Piteja o trgovačkim poslovima* (Κατὰ Πυθέου περὶ τῶν κατὰ τὸ ἐμπόριον), *Protiv Likurga, polaganje računa* (Κατὰ Λυκούργου εὐθυναί), *Odvijetnički govor za Eshina protiv Dinije* (Συνηγορία Ἀισχίνῃ κατὰ Δειωίου), *Etruščanski govor* (Τυρρηνικός), *Prijava protiv Agasikla zbog prisvajanja građanskog prava* (Κατ' Ἀγασικλέους εισαγγελία ξενίας), *Prijava protiv Kalistena* (Κατὰ Καλλισθέου εισαγγελία), *Protiv Moshiona, pošto je Nikodik podnio tužbu protiv njega* (?) (Κατὰ Μοσχίωνος, ἀπογραφαιμένου αὐτὸν Νικοδίκου), *Govor protiv Proksena, koji je održao zastupajuću sam sebe, zbog štete* (Κατὰ Προξένου βλάβης, ὃν αὐτὸς ὑπὲρ αὐτοῦ εἶπεν), *Protiv Kleomedonta zbog zlostavljanja 2* (Κατὰ Κλεομέδοντος αἰκείας), *Protiv Antifana o konju 2* (Πρὸς Ἀντιφάνην περὶ τοῦ ἵππου), *Protiv Dava za robove* (Κατὰ Δάου ὑπὲρ ἀνδραπόδων), *Za Eutigena* (?) ('Υπὲρ Εὐθυγένους), *Protiv Leohara* (?) (Κατὰ Λεωχάρους), *Protiv*

Likurgove djece (?) (Πρὸς τοὺς Λυκούργου παῖδας), *Protiv Menesehma* (?) (Κατὰ Μενεσαίχμου), *Protiv Timarha* (?) (Κατὰ Τιμάρχου)

○ *Prijava protiv Polieukta kojeg je vijete izgnalo* (Κατὰ Πολυεύκτου ἐκφυλλοφορηθέντος ὑπὲρ τῆς βουλῆς ἐνδειξις), *Protiv Polieukta o glinokoru* (Κατὰ Πολυεύκτου περὶ τοῦ γεωφανίου), *Zaključak o glinokoru* (Περὶ τοῦ γεωφανίου ἐπίλογος), *Protiv Polieukta zbog podmičivanja* (Κατὰ Πολυεύκτου δωροδοκίας), *Protiv Piteja zbog prisvajanja građanskog prava* (Κατὰ Πυθέου ξενίας), *Protiv Timokrata* (Κατὰ Τιμοκράτους), *Protiv Formisija zbog bezbožnosti* (Κατὰ Φορμισίου ἀσεβείας), *Protiv Kaleshra o ročasnim službama* (Κατὰ Καλλιᾶσχροῦ περὶ τῶν τιμῶν), *Protiv blagajnika Dionisija* (Κατὰ Διονυσίου τοῦ ἐπὶ τῆς διοικήσεως), *Prijavni govor protiv Himereja* (Κατὰ Ἴμεραίου εισαγγελτικός), *Prijava protiv Pistija* (Κατὰ Πιστίου εισαγγελία), *Protiv Stefana zbog nezakonitih prijedloga* (Κατὰ Στεφάνου παρανόμων), *Parnica Falerana protiv Feničana za Posidonovo bogoslužje* (Διαδικασία Φαληρέων πρὸς Φοίνικας ὑπὲρ τῆς ἱερουσύνης τοῦ Ποσειδῶνος), *Parnica Krokonâ* (Κροκωνίδων διαδικασία), *Protiv Kefisofontone tužbe 1. i 2.* (Πρὸς τὴν Κηφισοφώντος ἀπογραφὴν), *Obrana pritužbe o neosnovanosti procesa protiv Haretone...* (Ἀπολογία διαμαρτυρίας πρὸς τὴν Χάρτητος...), *Prijava protiv tajnika Fidijada* (Εισαγγελία κατὰ Φειδιάδου γραμματέως), *Protiv Hagnonida o Harpalovim novcima* (Κατὰ Ἀγωννίδου περὶ τῶν Ἄρπαλείων), *Protiv Aristonika o Harpalovim novcima* (Κατ' Ἀριστονίκου περὶ τῶν Ἄρπαλείων), *Protiv Teodora o polaganju računa* (?) (Κατὰ Θεοδώρου εὐθυντικός), *Protiv Kerikâ* (?) (Κατὰ Κηρύκων), *Protiv Menekla, na temelju zakona o hitnom postupku* (?) (Κατὰ Μενεκλέους ἀπαγωγῆς), *Parnica Atmonjana o mirči i crnici* (?) (Διαδικασία Ἀθμονεῦσι περὶ τῆς μυρρῆνης καὶ τῆς μίλακος), *Parnica Demetrine svečenicice protiv vrhovnog svećenika* (?) (Διαδικασία τῆς ἱερείας τῆς Δήμητρος πρὸς τὸν ἱεροφάντην), *Protiv Timokrata, prijavni govor zbog obaranja narodne vlasti* (?) (Κατὰ Τιμοκράτους εισαγγελτι-

κός δήμου καταλύσεως), *Protiv Spudije* (?) (Κατὰ Σπουδίων), *Parnica Eudanemâ protiv Kerikâ za...* (?) (Διαδικασία Εὐδανέμων πρὸς Κήρυκα ἐπὶ τοῦ...), *Atički gonor* (?) (Ἀττικὸς), *Etolški gonor* (?) (Αἰτωλικός), *Govor pred narodom za Difila koji traži ročasti* (?) (Διφίλω δημογορικὸς αἰτοῦντι δωρεάς), *Obrana za Hermiju nadziratelja trgovine, o ortužbama* (?) (Ἐρμιά ἐμπορίου ἐπιμελητῆ περὶ τῶν κατηγορηθέντων ἀπολογία), *Za Menesehma o snečanosti na Delu* (?) (Ἐπὲρ Μενεσαίχμου περὶ τῆς Δῆλου θυσίας), *Za Menesehma protiv Perikla i Demokrata* (?) (Ἐπὲρ Μενεσαίχμου πρὸς Περικλέα καὶ Δημοκράτην), *Da se Harpal ne izruči Aleksandru* (?) (Ἐπὲρ τοῦ μὴ ἐκδοῦναι Ἄρπαλον Ἀλεξάνδρῳ), *Delski gonor* (?) (Δηλιακός), *Protiv Demostena zbog nezakonitih prijedloga* (?) (Κατὰ Δημοσθένους παρανόμων), *Protiv Kefisokla i ukučana zbog štete* (Κατὰ Κηφισοκλέους καὶ τῶν οἰκείων βλάβης), *Protiv Fanokla, obrana od ortužbe o šteti* (Πρὸς Φανοκλέα βλάβης ἀπολογία), *Protiv Lisikrata za Nikomaha, zbog štete* (Πρὸς Λυσικράτην ὑπὲρ Νικομάχου, βλάβης), *Odvjetnički gonor u korist Parmenonta za roba, zbog štete* (Συνηγορία Παρμένοντι ὑπὲρ ἀνδραπόδου βλάβης), *Protiv Posidipa zbog krađe* (Κατὰ Ποσειπίπου κλοπῆς), *Protiv Hedile zbog napuštanja zastupnika* (Κατὰ Ἡδύλης ἀποστασίου), *Protiv Arhestrata zbog napuštanja zastupnika* (Ἀποστασίον πρὸς Ἀρχέστρατον), *Odvjetnički gonor u korist Hegeloha za baštiniču 1. i 2.* (Συνηγορία Ἡγελόχῳ ὑπὲρ ἐπικλήρου), *Govor za Ijofontonu baštiniču 1. i 2.* (Ἐπικληρικὸς ὑπὲρ τῆς Ἰοφώντος θυγατρὸς), *Pritužba o neosnovanosti procesa u kojem bi se Aristofontove kćeri pojavile kao zastupane baštiniče* (Διαμαρτυρία ὡς οὐκ εἰσὶν ἐπίδικοι αἱ Ἀριστοφώντος θυγατέρες), *Protiv Pedijeja zbog zlostavljanja siročeta* (Κατὰ Πεδιέως κακώσεως παιδὸς ὀρφανοῦ), *Pritužba o neosnovanosti rasprave o Euipronoj ostavštini, protiv Hareta* (Διαμαρτυρία περὶ τοῦ Εὐπίπου κλήρου πρὸς Χάρητα), *Za Mesikla o ostavštini* (Ἐπὲρ τοῦ Μνησικλέους κλήρου), *Protiv Proksena zbog zlostavljanja* (Κατὰ Προξένου ὑβρεως), *Obrana Epi-*

hara protiv Filotada, zbog nasilništva (Ἀπολογία ὑβρεως Ἐπιχάει πρὸς Φιλωτάδην), *Protiv Kleomedonta zbog zlostavljanja 1.* (Κατὰ Κλεομέδοντος αἰκειάς), *Protiv Dioskurida o lađi* (Πρὸς Διοσκουρίδην περὶ νεώς), *Prijateljski gonor protiv Patroklove djece* (Ἐραυλικὸς πρὸς τοὺς Πατροκλέους παῖδας), *Parnica protiv Aminokrata o prihodima s posjeda* (Πρὸς Ἀμεινοκράτην διαδικασία περὶ καρπῶν χωρίου), *Protiv Antifana o konju 1.* (Πρὸς Ἀντιφάνην περὶ τοῦ ἵππου), *U korist Lisiklida protiv Dava za robove* (Λυσικλείδῃ κατὰ Δάου ὑπὲρ ἀνδραπόδων), *Pismena tužba protiv Biota* (Παραγραφή πρὸς Βιώτην), *Protiv Teodora zbog lažna svjedočenja* (Κατὰ Θεοδώρου ψευδομαρτυριῶν), *Odvjetnički gonor za Agatona* (Ἀγάθωνι συνηγορία), *Obrana Eshila protiv Ksenofonta zbog napuštanja zastupnika* (Ἀποστασίον ἀπολογία Αἰσχύλῳ πρὸς Ξενοφῶντα), *Protiv Kalipa u vezi s rudnikom* (Κατὰ Καλλίπου μεταλλικὸς), *Za Teodora kojeg je posinio Arhefont* (Ἐπὲρ Θεοδώρου, ὃν ἐποιήσατο υἱὸν Ἀρχεφῶν), *O Arhefontovoj ostavštini* (Περὶ τοῦ Ἀρχεφῶντος κλήρου), *Pismena tužba protiv Pedijeja* (?) (Πρὸς Πεδιέα παραγραφή), *Protiv Melesandra za zapovjedništvo trijere* (?) (Πρὸς Μελήσανδρον ὑπὲρ τῆς τριηραρχίας), *Odvjetnički gonor za Atenada o splavi protiv Amintiha 1. i 2.* (?) (Ἀθηνάδῃ συνηγορία περὶ τῆς σχεδιάς πρὸς Ἀμύντιχον), *Protiv Mikita u vezi s rudnikom* (?) (Πρὸς Μίκιθον μεταλλικὸς), *Obrana skrbništva za Satira protiv Haridema* (?) (Σατύρῳ πρὸς Χαρίδημον ἐπιτροπῆς ἀπολογία), *Za izmjenu imutka protiv Megaklida* (?) (Ἐπὲρ ἀντιδόσεως πρὸς Μεγακλείδην), *Protiv Demokla* (?) (Κατὰ Δημοκλέους)

DION KOKCIJAN (Δίων Κοκκιανός), oko 40–112. n.e. Istaknuti sofist i govornik svoga doba. Pristaša je kiničko-stoičke škole i u svojim govorima obrađuje pretežno moralističko-filozofske i književne teme. Nastojeci uskladiti klasne razlike, poziva sirotinju da se vrati na zemlju oslikavajući idilu sela nasuprot pokvarenosti grada. Od 80 sačuvanih govora 37. i 64. pripisuju se njegovu učeniku Favorinu.

● *O kraljevskoj vlasti 1, 2, 3, 4* (Περὶ βασιλείας α' β' γ' δ'), *Libijski mit* (Λιβυκὸς μῦθος), *Diogen ili o tiraniji* (Διογένης ἢ περὶ τυραννίδος), *Eubejski gonor ili lovac* (Εὐβοϊκὸς ἢ κωνηγός), *Diogen ili o vrlini* (Διογένης ἢ περὶ ἀρετῆς), *Diogen ili istamski gonor* (Διογένης ἢ Ἰσθμικὸς), *Diogen ili o slugama* (Διογένης ἢ περὶ οἰκετῶν), *Trojanski gonor o tome kako Troja nije zauzeta* (Τρωικὸς ὑπὲρ τοῦ Ἴλιου μὴ ἀλῶναι), *Olimpijski ili o prvnoj predodžbi boga* (Ὀλυμπικὸς ἢ περὶ τῆς πρώτης τοῦ θεοῦ ἐννοίας), *Govor u Ateni o progovstvu* (Ἐν Ἀθήναις περὶ φηγῆς), *O ropstvu i slobodi 1, 2* (Περὶ δουλείας καὶ ἐλευθερίας α' β'), *O tuzi* (Περὶ λύπης), *O pohlepi* (Περὶ πλεονεξίας), *O vjezbanju za gonor* (Περὶ λόγου ἀσκήσεως), *O autoronu zadovoljstvu* (Περὶ τῆς αὐτοῦ φιληκείας), *O uzmicanju* (Περὶ ἀναχωρήσεως), *O ljepoti* (Περὶ κάλλους), *O miru i ratu* (Περὶ εἰρήνης καὶ πολέμου), *Govor da je mudrac sretan* (Ὅτι εὐδαίμων ὁ σοφός), *O sreći* (Περὶ εὐδαιμονίας), *O duhu čuvaru* (Περὶ τοῦ δαίμονος), *O vijećanju* (Περὶ τοῦ βουλευέσθαι), *Razgovor o ljudima na gozbi* (Διατριβὴ περὶ τῶν ἐν συμποσίῳ), *Melankom 1, 2* (Μελαγκόμας α' β'), *Haridem* (Χαρίδημος), *Rodski gonor* (Ῥοδιακός), *Govor Aleksandrijsima* (Πρὸς Ἀλεξανδρεῖς), *Tarški gonor* (πρῶτι, drugi) (Ταρωικὸς /πρῶτος, δεύτερος/), *Govor u frigijskoj Keleni* (Ἐν Κελαναῖς τῆς Φρυγίας), *Boristenski gonor koji je održao u rodnom gradu* (Βορυσθεντικὸς ὃν ἀνέγνω ἐν τῇ πατρίδι), *Korintski gonor* (?) (Κορινθιακός), *Govor Nikomedanima o slozi* s Nikejanima (Πρὸς Νικομηδεῖς περὶ ὁμοιᾶς τῆς πρὸς Νικαεῖς), *O slozi u Nikeji nakon prestanka građanskih nemira* (Περὶ ὁμοιᾶς ἐν Νικαίᾳ πεπαμένης τῆς στάσεως), *Govor u rodnom gradu o slozi* s Apamejanima (Ἐν τῇ πατρίδι περὶ τῆς πρὸς Ἀπαμεῖς ὁμοιᾶς), *Govor Apamejanima o slozi* (Πρὸς Ἀπαμεῖς περὶ ὁμοιᾶς), *Govor u rodnom gradu* (διᾶλεξις ἐν τῇ πατρίδι), *Politički gonor u rodnom gradu* (Πολιτικὸς ἐν τῇ πατρίδι), *Govor koji iskazuje prijateljstvo prema rodnom gradu koji predlaže za njega časti* (Φιλοφρονητικὸς πρὸς τὴν πατρίδα εἰσηγομένην αὐτῷ τιμᾶς), *Opravdavanje odnosa s rodni-*

gradom (Ἀπολογισμὸς ὅπως ἔσχηκε πρὸς τὴν πατρίδα), *Govor u rodnom gradu prije nego se počeo baviti filozofijom* (Πρὸ τοῦ φιλοσοφεῖν ἐν τῇ πατρίδι), *Govor pred narodom u rodnom gradu* (Δημηγορία ἐν τῇ πατρίδι), *Politički gonor u skupštini* (Πολιτικὸς ἐν ἐκκλησίᾳ), *Govor pred vijećem o odbijanju službe arhonta* (Παραίτησις ἀρχῆς ἐν βουλῇ), *Govor pred vijećem o djelima* (Περὶ τῶν ἔργων ἐν βουλῇ), *Diodoru* (Πρὸς Διόδωρον), *O Eshilu, Sofoklu i Euripidu ili o Filoktetovu luku* (Περὶ Αἰσχύλου καὶ Σοφοκλέους καὶ Εὐριπίδου ἢ περὶ τῶν Φιλοκτῆτου τόξων), *O Homeru* (Περὶ Ὀμήρου), *O Sokratu* (Περὶ Σωκράτους), *O Homeri i Sokratu* (Περὶ Ὀμήρου καὶ Σωκράτους), *Agamemnon ili o kraljevskoj vlasti* (Ἀγαμέμνων ἢ περὶ βασιλείας), *Nestor* (Νέστωρ), *Ahilej* (Ἀχιλλεύς), *Filoktet* (Φιλοκτῆτης), *Nes ili Dejanira* (Νέσσος ἢ Δηιάνηρα), *Hriseida* (Χρυσίς), *O kraljevskoj vlasti i tiraniji* (Περὶ βασιλείας καὶ τυραννίδος), *O sudbini* (πρῶτι, drugi /?/, treći gonor) (Περὶ τύχης /πρῶτος, δεύτερος, τρίτος/), *O mišljenju* (πρῶτι, drugi, treći gonor) (Περὶ δόξης /πρῶτος, δεύτερος, τρίτος/), *O vrlini* (Περὶ ἀρετῆς), *O filozofiji* (Περὶ φιλοσοφίας), *O filozofu* (Περὶ Φιλοσόφου), *O izgledu* (Περὶ σχήματος), *O vjerovanju* (Περὶ πίστεως), *O penjeronanju* (Περὶ ἀπιστίας), *O zakonu* (Περὶ νόμου), *O običaju* (Περὶ ἔθους), *O zavisti* (Περὶ φθόνου), *O bogatstvu* (Περὶ πλούτου), *O slobodi* (Περὶ ἐλευθερίας)

● *Izreke* (Χρηεῖαι), *Kučni posao* (Οἰκονομικός); tri fragmenta iz nepoznatih djela

DIONIZIJE (Διονύσιος), 1–2. st. n.e. Grčki retor rodом iz Mileta, učenik Iseja iz Sirije (v.); uzor mu je bio Eshin (v.). Isprva u milosti cara Hadrijana, kasnije potisnut. Na glasu kao virtuoz u govorništvu. Naučavao u Efezu; među ostalima, učenik mu je bio Aleksandar Peloplaton (v.)
○ nepoznato

DOMICIJE AFER, Gnej (Gnaeus Domitius Afer), 1. st. n.e. Rimski govornik i konzul, osobito se istakao kao advokat na procesi-

ma. Tacit ga smatra vodećim govornikom tog doba.

● govori: *Za Kloatilu (Pro Cloatilla)*, *Za Voluzenu Katulu (Pro Voluseno Catulo)*, *Za Leliju (Pro Laelia)*, *Za Taurinjane (Pro Taurinis)*; knjige: *Duhovite izreke (Urbane dicta)*, *O svjedocima (De testibus)*

E

ELIJE TUBERON, Kvint (Quintus Aelius Tubero), 2. st. pr. n.e. Rimski političar i filozof, protivnik braće Grakha. Jedno od lica u Ciceronovoj *Republici*, koji ga više cijeni kao pravnika nego kao govornika.

○ govori

EMILIJE LEPID, Marko ~ ~ Porcina (Marcus Aemilius Lepidus Porcina), 2. st. pr. n.e. Rimski političar i govornik. Ciceron hvali eleganciju njegova stila. Bio je učitelj Tiberija Grakha.

● *Govor o opozivu Emilijeva zakona (Oratio uti lex Aemilia abrogaretur)*

124

ESHIL iz Knida (Αισχύλος), 1. st. pr. n.e. Grčki govornik kojeg Ciceron spominje kao istaknutog predstavnika azijskog stila.

○ nepoznato

ESHIN iz Atene (Αισχίνης), 389–oko 316. pr. n.e. Atenski govornik, pristaša makedonske stranke i glavni Demostenov protivnik. Govorom *Protiv Ktesifonta* pokušao je osporiti Demostenove političke zasluge, ali je izgubio parnicu i otišao u progonstvo. Osnovao je retorsku školu na Rodu. Stil mu je jasan i patetičan s mnoštvom literarnih citata.

● *Protiv Timarha (Κατὰ Τιμάρχου)*, *O kršenju poslaničke dužnosti (Περὶ παραπροβείας)*, *Protiv Ktesifonta (Κατὰ Κτησιφώντος)*

EUMENIJE (Eumenius), 3/4. st. n.e. Rimski retor rodom iz Augustoduna u Galiji. Godine 297. sastavio je svečani govor povodom obnove ratom uništene škole u rodnom gradu. Spomenuti je govor sačuvan u zbirci *Panegyrici Latini* (v.).

● *Za obnovu škole (Pro instaurandis scholis)*

F

FABIJE MAKSIM, Kvint ~ ~ Kunktator (Quintus Fabius Maximus Cunctator), oko 275–203. pr. n.e. Rimski konzul i vojskovođa u 2. punskom ratu. Zbog svoje taktike u borbi s Hanibalom dobio je nadimak *Cunctator* (Oklijevalo). Njegov govor na pogrebu sina bio je još poznat Ciceronu.

● *Nadgrobnni govor (Laudatio funebris)*

Zagovor Cincijeva zakona o darovima i poklonima (Suasio legis Cinciae de donis et muneribus)

FANIJE, Gaj (Gaius Fanius), 2. st. pr. n.e. Rimski političar, historičar i govornik. Kao protivnik Gaja Grakha održao je govor *O saveznicima i latinskom imenu* u kojem se suprotstavio Gajevu prijedlogu da se saveznicima podijeli rimsko građansko pravo. Napisao je i rimsku povijest do svog vremena.

● *O saveznicima i latinskom imenu (De sociis et nomine Latino)*

○ *Anali (Annales)*

FAVORIN (Favorinus), 85–143. n.e. Retor i filozof, jedan od glavnih predstavnika 2. sofistike. Djelovao je u Rimu za cara Hadrijana zalažući se za unapređenje znanosti i obrazovanosti. Učenici su mu bili Herod Atički, Gelijs, Fronton, Plutarh i drugi. Od mnogobrojnih djela sačuvana su samo dva govora. Napisao je i jedan filozofski i jedan povijesni spis.

● *O Korintu (Κορινθιακός)*, *O sudbini (Περὶ τύχης)*

○ *O progonstvu (Περὶ φυγῆς)*

FILAGRO (Φίλαγρος), 2. st. n.e. Grčki sofist i govornik iz Kilikije, protivnik Heroda Atičkog u Ateni, a kasnije učitelj retorike u Rimu.

○ govori

FRONTON, Marko Kornelije (Marcus Cornelius Fronton), oko 90–poslije 168. n.e. Rimski retor i govornik, rodom iz Cirte u Africi. Glavni je predstavnik arhaističkog smjera u rimskoj književnosti 2. st. Kao govornika suvremenici su ga uspoređivali sa Ciceronom. Sačuvano je tek par fragmenta deklamacija.

● *Zahvaljivanje za Kartažane (Gratiarum actio pro Carthaginiensibus)*

○ *Za Ptolemejeviće (Pro Ptolemaeensibus)*, *Protiv Pelopa (In Pelopem)*

FRONTON iz Emese (Φρόντων), 2/3. st. n.e. Govornik kojeg spominje Suda.

○ nepoznato

FULVIJE FLAK, Marko (Marcus Fulvius Flaccus), 2. st. pr. n.e. Rimski političar i pristaša braće Grakha. Prema Ciceronovu sudu bio je osrednji govornik.

○ govori

G

GALERIJE TRAHAL, Publije (Publius Galerius Trachalus), 1. st. n.e. Rimski političar i advokat na nekoliko procesa. Pisao je govore za cara Otona.

● fragmenti govora

GLAUKIP (Γλαύκιππος), oko 300. pr. n.e. Grčki govornik i vjerojatno povijesničar iz Atene.

○ nepoznato

GORGIIJA (Γοργίας) 483–375. pr. n.e. Poznati govornik, retor i sofist, rodom iz Leontina na Siciliji. Od 427. pr. n.e. vodi u Ateni retorsku školu. Njegovi govori pripadaju panegiričkoj vrsti, oblikuju retoričkim figurama i raznovrsnim stilskim osobitostima koje su snažno utjecale na prozaiste 5. st. pr. n.e. Osim fragmenata tri svečana govora sačuvane su dvije deklamacije. U *Pohvali Helene* heroína dokazuje da nije kriva za trojanski rat, a u *Palamedovoj obrani* grčki se junak brani pred ahejskim vođama od Odisejeve optužbe da je izdajica.

● *Pohvala Helene (Ἐλένης ἐγκώμιον)*, *Obrana Palameda (Ἐπερ Παλαμήδους ἀπολογία)*

● *Nadgrobnni govor (Ἐπιτάφιος)*

○ *Pitijski govor (Πυθικός λόγος)*, *Olimpijski govor (Ὀλυμπικός λόγος)*

GRAHKO, Gaj Sempronije (Gaius Sempronius Gracchus), 153–121. pr. n.e. Rimski

političar i agrarni reformator. Kao pučki tribun 123. pr. n.e. istakao se svojim političkim djelovanjem kojim je nastojao ograničiti vlast optimata i senatora. Slovio je kao govornik neobične snage i ekspresivnosti.

● *Govor o tome da se prihvati Papirijev zakon (Oratio uti lex Papiria accipiatur)*, *Govor o Penovu zakonu i strancima (Oratio de lege Penni et peregrinis)*, *Govor pred cenzorima poslije povratka sa Sardinije (Oratio apud censores, cum ex Sardinia rediit)*, *Govor pred narodom poslije povratka sa Sardinije (Oratio ad populum, cum ex Sardinia rediit)*, *Govor u svoju obranu (Oratio pro se)*, *Govor protiv Publija Popilija Lenata s govornice (Oratio in P. Popilium Laenatem pro rostris)*, *Govor o Publiju Popiliju, u okolini javnih okupljališta (Oratio de P. Popilio circum conciliabula)*, *Govor protiv Publija Popilija i gospođa (Oratio in P. Popilium et matronas)*, *Govor o opozivu zakona o smijenjenim činovnicima (Oratio de lege 'de abactis' abroganda)*, *Govor protiv Lucija Kalpurnija Pizonem Frugi (Oratio in L. Calpurnium Pisonem Frugi)*, *Odvraćanje od Aufejeva zakona (Dissuasio legis Aufeiae)*, *Govor o zakonskim prijedlozima (Oratio de legibus promulgatis)*, *Govor o Minucijevu zakonu (Oratio de lege Minucia)*, *Govor protiv Kvinta Elija Tuberona (Oratio in Q. Aelium Tuberonem)*, *Govor protiv Lucija Metela (Oratio in L. Metellum)*, *Govor protiv Furnija (Oratio adversus Furnium)*, *Govor protiv Mevija (Oratio in Maevium)*, *Govor u vezi sa zakonskim prijedlogom Gneja Marcija Cenzorina (Oratio in rogatione Cn. Marci Censorini)*, govor koji je držao neposredno prije smrti

○ *Govor u Vetijevu obranu (Oratio pro Vettio)*, *Tribunski skupštinski govor (Contio tribunicia)*, *Tribunski skupštinski govor (Contio tribunicia)*, *Govor protiv Plaucija (Oratio in Plautium)*, govor u vezi sa zakonom o sudstvu

GRAKHO, Tiberije Sempronije 1. (Tiberius Sempronius Gracchus), 163–133. pr. n.e. Pučki tribun i agrarni političar, brat Gaja

125

Grakha. Njegova je govornička snaga zaostajala za bratovom.

○ *Zagovor agrarnoga zakona (Suasio legis agrariae), Zagovor agrarnoga zakona (Suasio legis agrariae), Skupštinski govor pred narodom (Contio ad populum)*

GRAKHO, Tiberije Sempronije 2. (Tiberius Sempronius Gracchus), oko 220–150. pr. n.e. Rimski političar, otac braće Grakha. Njegov govor, održan na grčkom jeziku na Rodu, bio je još poznat Ciceronu.

○ govor pred Rođanima (na grčkome)

latina et graeca viva

LATINŠTINA NAŠA SVAGDAŠNJA XVII

EUFORIJA NOVELIRANJA U NAŠEM JEZIKU

Quem ad finem sese effrenata iactabit audacia?

U novije vrijeme počela su u našem lijepom jeziku noveliranja, i to u pežorativnom smislu. Neki subjekti imaju tendenciju da na koferencijama pokazuju svoju delikvenciju i vacuum u svojim lucidama intervalama. Zbog vis maiora osjećam se fražilno i minorno u najoptimalnijem smislu. U jednom našem listu, koji je izlazio u circa oko 10000 primjeraka, pisalo je da je homo hominem lupus i da je via factis u našim odnosima na tim relacijama teško definitivno završiti treću alternativu, iako se to imperativno nalaže. Mnogi subjekti bi mogli, uz dodatne napore, napisati biblioteku knjiga o problemu toplifikacije i plinifikacije grada, koji je vrlo jako prisutan u našem gradu.